

Секція 4. Інноваційно-інвестиційне забезпечення ефективного функціонування підприємств харчової промисловості і переробних галузей АПК.

Проблеми підтримання інвестиційної привабливості харчової промисловості.

Басюк Т.П. к.ек.н., доцент

Національний університет харчових технологій

Попри відносно високі порівняно з іншими галузями промисловості показники інвестування харчової галузі, позитивні результати її діяльності та приплив інвестицій забезпечувалися переважно великими корпораціями (в основному з іноземним капіталом), тоді як потенціал вітчизняного малого та середнього підприємництва залишається задіяним не в повній мірі. Загалом у галузі накопичилася низка системних проблем, серед яких першочергового вирішення вимагають наступні.

1. Низька ефективність використання механізмів державної підтримки інвестування галузі. Важливим механізмом державної інвестиційної політики у харчовій промисловості України є підтримка реалізації інвестиційних проектів у галузі згідно Закону України від 6.09.2012 р. № 5205-VI «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць». Згідно Розпорядження КМУ від 14.08.2013 р. № 843-р «Про затвердження переліку пріоритетних галузей економіки» агропромисловий комплекс (за напрямками «виробництво, зберігання харчових продуктів, у тому числі дитячого харчування, виробництво біопалива з орієнтацією на імпортозаміщення») віднесено до пріоритетних галузей економіки. Це забезпечує суб'єктам господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у харчовій промисловості, низку податкових пільг, у тому числі нульову ставку податку на прибуток до кінця 2017 р. (з 01.01.2018 р. по 31.12.2022 р. включно – 8 %; з 01.01.2023 р. – 16 %), а також прискорену амортизацію. Проте відсутність на законодавчому рівні визначення

пріоритетних галузей економіки не гарантує збереження довгострокової підтримки цих напрямів.

Недостатньою є державна підтримка малих та середніх підприємств, здійснення якої передбачене відповідними регіональними та місцевими програмами. Фінансування таких програм здійснюється у недостатніх обсягах: у 2013 р. на реалізацію їх заходів з обласних та місцевих бюджетів спрямовано 21,7 млн грн із затверджених 53,6 млн грн, у 2012 р. – 14,9 млн грн з 30,7 млн грн.[\[6\]](#)

2. Низький рівень інтеграції підприємств у ланцюгах доданої вартості, відсутність необхідної інфраструктури для розвитку інтеграційних процесів у галузі. Так, політика ЄС щодо підтримки та розвитку харчової промисловості заснована саме на налагодженні діалогу між усіма учасниками та забезпеченні ефективного функціонування ланцюгів виробництва та збуту харчової продукції. З цією метою у 2010 р. Європейською Комісією було створено Форум високого рівня для кращого функціонування системи постачань харчової продукції, який об'єднує представників профільних міністерств, агропродовольчого бізнесу (включаючи виробників сільськогосподарської сировини, переробних та торговельних підприємств), асоціацій та федерацій АПК, а також недержавних організацій.

Один із найважливіших акцентів у промисловій політиці ЄС зроблено на стимулюванні механізмів саморегуляції у ланцюгу постачань харчової продукції – спільному виробленні кодексів належної практики для підприємств галузі, виробленні спільної прозорої цінової політики для постачальників сировини, забезпеченні екологічності виробництва, що у цілому сприяє підвищенню інвестиційної привабливості підприємств галузі.

Натомість, в Україні поки що не створено належної платформи для розвитку інтеграційних процесів та забезпечення інтересів усіх гравців ринку харчової продукції та споживачів, що стримує приплив як іноземних, так і вітчизняних інвестицій у галузь. Найслабшою ланкою у виробництві харчової продукції є забезпеченість переробних підприємств сировиною. Так, гострою є

проблема якості та безпечності сільськогосподарської сировини, адже харчопереробні підприємства майже на 50 % забезпечуються м'ясосировиною, вирощеною в господарствах населення, на 80 % – виробленою в цих господарствах молокосировиною і близько 20 % – зерновими і зернобобовими культурами [1]. Використання такої несертифікованої сировини, яка часто не відповідає державним стандартам якості, не може гарантувати належний рівень безпечності та якості кінцевої продукції. Підвищений попит на сировину належної якості спричиняє значне зростання цін на неї, які на сьогодні значно перевищують європейські [2], істотно збільшуючи операційні витрати підприємств та обмежуючи їхні інвестиційні можливості.

3. Повільне впровадження міжнародних стандартів управління якістю та безпечністю харчової продукції на підприємствах галузі.

Якісне оновлення матеріально-технічної бази харчової галузі можливе завдяки спрямуванню інвестицій у впровадження ресурсозберігаючих, екологічно безпечних технологій та систем управління якістю та безпечністю харчової продукції, що є загальносвітовою тенденцією. Це пов'язано з тим, що після ухвалення у 2004 р. Регламенту ЄС № 852 щодо гігієни харчових продуктів впровадження систем самостійного контролю на основі принципів НАССР в усіх галузях промисловості у ЄС є обов'язковим, що зобов'язує підвищувати відповідальність підприємств за якість та безпечність харчової продукції.

З метою підвищення конкурентоспроможності харчової продукції та експортного потенціалу галузі в Україні здійснено кроки щодо гармонізації вітчизняного законодавства у цій сфері з вимогами ЄС. Так, згідно з новою редакцією Закону України від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР «Про безпечність та якість харчових продуктів» запровадження системи НАССР та/або інших систем забезпечення безпечності та якості під час виробництва та обігу харчових продуктів є обов'язковою вимогою до виробників харчової продукції. Натомість, станом на кінець 2013 р. в Україні лише близько 34 % підприємств харчової галузі впровадили міжнародні системи контролю якості та безпеки

харчових продуктів [3]. Переважну частину таких підприємств становлять великі корпорації, оскільки для малих підприємств галузі витрати на запровадження міжнародних систем контролю якості та безпечності харчових продуктів є занадто високими.

Література:

1. Крисанов Д. Ф. Потенціал харчових галузей АПК України: структурні трансформації та результативність використання / Д. Ф. Крисанов, Л. О. Удова, О. М. Варченко // Вісник Сумського національного аграрного університету. – 2013. – № 1. – С. 121-135.
2. Мілкіленд: в країні не вистачає молока. Режим доступу: <http://www.kyivpost.ua/business/article/milkilend-v-krayini-ne-vistachaye-moloka-24750.html>
3. Українські підприємства поліпшують якість продукції // Інформаційний бюлетень КМУ, режим доступу: <http://www.info-kmu.com.ua/2013-12-16-000000pm/article/17371196.html>